

PRACE NAUKOWE

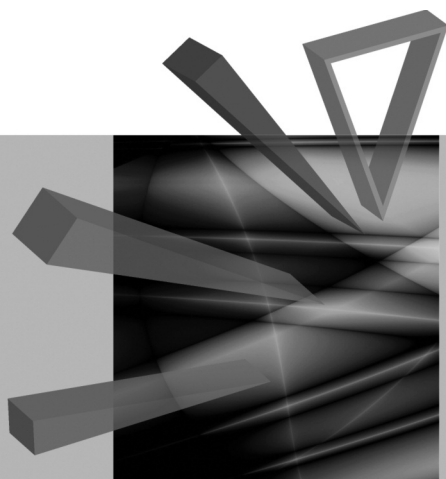
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

227

Polityka spójności w okresie 2014–2020 a rozwój regionów Europy

pod redakcją

Ewy Pancer-Cybulskiej

Ewy Szostak

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2011

Recenzenci: Stanisław Ciok, Andrzej Rączaszek

Redaktor Wydawnictwa: Agnieszka Flasińska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl> oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2011

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-151-5

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
-------------	---

Część 1. Polityka spójności w Polsce w kontekście wyzwań rozwojowych

---

Marek W. Kozak: Polska polityka spójności – wyzwania	13
Stanisław Korenik: Region ekonomiczny wobec nowych wyzwań	25
Krystian Heffner, Piotr Gibas: Regiony słabiej rozwinięte a efekty polityki spójności w Polsce	36
Magdalena Pronobis: Polityka regionalna Unii Europejskiej: źródła nieefektywności	53
Urszula Kalina-Prasznic: Systemy emerytalne a spójność społeczna	65
Małgorzata Rogowska: Znaczenie kultury w polityce spójności UE	75
Danuta Legucka: Determinanty rozwoju obszarów wiejskich a polityka spójności Unii Europejskiej	84
Monika Słupińska: Regiony w europejskiej polityce spójności w okresie 2014–2020	96
Alicja Zakrzewska-Półtorak: Możliwości poprawy skuteczności administracji publicznej w kontekście założeń polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2014–2020	107
Ewa Szostak: Polityka innowacyjna w Polsce wobec wyzwań strategii <i>Europa 2020</i>	117

Część 2. Polityka spójności w doświadczeniach polskich regionów

---

Barbara Kryk, Beata Skubiak: Współczesny paradygmat rozwoju i realizacja polityki strukturalnej w regionie zachodniopomorskim w latach 2004–2008	131
Joanna Kenc: Rozwój współpracy partnerskiej miast Dolnego Śląska	143
Iwona Kukulak-Dolata: Analiza potencjału integracji cyfrowej mazowieckich instytucji samorządowych	154
Wioletta Czemieli-Grzybowska: Wsparcie rozwoju eksportu przedsiębiorstw w województwie podlaskim w ramach polityki spójności	163
Alicja Małgorzata Graczyk: Realizacja celów polityki spójności na przykładzie rozwoju morskich farm wiatrowych w Polsce	174
Andrzej Graczyk: Ekonomiczne problemy wykorzystania energii w budynkach użyteczności publicznej	182
Dorota Rynio: Polityka spójności a nowy paradygmat polityki regionalnej w Polsce	192

Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Zróżnicowanie powiatów w Polsce w zakresie poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego.....	202
Anna Nowak: Rola rolnictwa jako integralnego elementu rozwoju polskich regionów	212
Wiesława Lizińska, Roman Kisiel, Lucyna Szczebiot-Knoblach: Uwarunkowania rozwoju Specjalnych Stref Ekonomicznych w Polsce i jego perspektywy	223
Maria Bucka: Funkcjonowanie polskich przedsiębiorstw w okresie spowolnienia gospodarczego w Polsce	233

Summaries

Part 1. Cohesion Policy in Poland in the context of development challenges

---

Marek W. Kozak: Polish cohesion policy – challenges ahead.....	24
Stanisław Korenik: Economic region towards new challenges	35
Krystian Heffner, Piotr Gibas: Lesser developed regions and cohesion policy effects in Poland.....	52
Magdalena Pronobis: Regional Policy of the European Union: sources of ineffectiveness	64
Urszula Kalina-Prasznic: Pension systems and social cohesion.....	74
Małgorzata Rogowska: The importance of culture in the EU cohesion policy	83
Danuta Legucka: Determinants of rural development and the European Union cohesion policy	95
Monika Słupińska: Regions in European cohesion policy during the period 2014-2020	106
Alicja Zakrzewska-Półtorak: Opportunities to improve the effectiveness of public administration in the context of EU cohesion policy 2014-2020	116
Ewa Szostak: Innovation policy in Poland towards the challenge of <i>Europe 2020</i> Strategy	127

Part 2. Cohesion Policy in Polish regions experience

Barbara Kryk, Beata Skubiak: Modern paradigm of development and implementation of structural policies in the West Pomeranian region in the years 2004–2008.....	142
Joanna Kenc: The development of town twinning cooperation in Lower Silesia.....	153
Iwona Kukulak-Dolata: Analysis of the digital integration potential of the Mazowieckie local government institutions	162
Wioletta Czemiel-Grzybowska: Support of export development of businesses in Podlaskie voivodeship in the cohesion policy.....	173

Alicja Małgorzata Graczyk: Cohesion policy accomplishment based on offshore wind farms development in Poland	181
Andrzej Graczyk: Economic problems of energy use in public service buildings.....	191
Dorota Rynio: Cohesion Policy and a new paradigm of regional policy in Poland	201
Anna Wojewódzka-Wiewiórska: Districts division in Poland in terms of the socio-economic development level.....	211
Anna Nowak: The role of agriculture as an integral element of Polish regions development.....	222
Wiesława Lizińska, Roman Kisiel, Lucyna Szczebiot-Knoblauch: Conditions for the development of special economic zones in Poland and its perspective	232
Maria Bucka: Behavior of Polish enterprises during economic slowdown in Poland	241

Joanna Kenc

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy

ROZWÓJ WSPÓŁPRACY PARTNERSKIEJ MIAST DOLNEGO ŚLĄSKA

Streszczenie: Oficjalnie nie istnieje podział na twinning tradycyjny i nowoczesny, jednak podczas analizy kontaktów bliźniaczych funkcjonujących obecnie w Europie, Polsce i w województwie dolnośląskim coraz częściej dają się zauważyć takie właśnie tendencje. Szczególne znaczenie w wymiarze nowoczesnym mają funkcjonowanie organizacji pozarządowych koordynujących współpracę bliźniaczą, a także podejmowanie przez miasta partnerskie wspólnych inwestycji, uznawanych za wyraz zaufania do miasta partnerskiego, które traktowane jest jako partner w zakresie już nie tylko kulturalnym, ale także ekonomicznym.

Słowa kluczowe: współpraca miast partnerskich, europejska współpraca terytorialna, twinning nowoczesny.

1. Wstęp

W niniejszym artykule zaprezentowano fragment wyników badań przeprowadzonych w pierwszym kwartale 2010 r. w województwie dolnośląskim, dotyczący nowoczesnych aspektów współpracy miast partnerskich¹. Udało się zrealizować 79 ankiet z populacji 91 wszystkich miast na terenie Dolnego Śląska, co daje podstawę do uznania, iż zaprezentowane wnioski sformułowane na podstawie wyników reprezentujących 86,8% populacji badawczej (zbadano 85,9% miast małych, 87,5% – średnich i 100% – dużych) odzwierciedlają rzeczywistą sytuację na terenie miast całego województwa dolnośląskiego². Przeprowadzono ponadto 400 ankiet z mieszkańcami miast na terenie województwa dolnośląskiego³.

---

¹ Badania całościowe (obejmujące m.in. kulturalną, społeczną i gospodarczą sferę współpracy) przeprowadzone zostały na potrzeby pracy doktorskiej: J. Kenc, *Współpraca miast partnerskich jako czynnik rozwoju lokalnego w Polsce*. Badaniem zostały objęte wszystkie urzędy miejskie na terenie Dolnego Śląska, udostępniono 91 kwestionariuszy. Badanie było prowadzone techniką standaryzowanego wywiadu telefonicznego z użyciem ankiety. W założeniu wywiad był prowadzony z pracownikiem urzędu dysponującym odpowiednią wiedzą w zakresie współpracy zagranicznej miasta, najczęściej był to pracownik wydziału promocji czy współpracy z zagranicą.

² W przypadku 12 urzędów nie przeprowadzono ankiety z powodu: odmowy, niemożności skontaktowania się z osobą decyzyjną bądź wyraźnego utrudniania sprawy przez urzędników, co przy którejś z rządu próbie zrealizowania ankiety traktowane było jako odmowa udziału w badaniu wyrażona nie wprost. Są to urzędy w następujących miastach: Chocianów, Lubin, Międzybórz, Oborniki Śląskie, Piława Górna, Sobótka, Syców, Ścinawa, Świebodzice, Twardogóra, Wleń, Ząbkowice Śląskie.

³ Taka liczba jest wystarczająca do wnioskowania o opiniach całej populacji, czyli wszystkich mieszkańców miast województwa dolnośląskiego, przy założeniu 95% poziomu ufności, godząc się

2. Aktywność dolnośląskich miast w zakresie prowadzenia współpracy bliźniaczej

Na koniec marca 2010 r. ok. 84% miast dolnośląskich zadeklarowało prowadzenie współpracy partnerskiej z jednostkami samorządowymi położonymi za granicą. Wszystkie miasta dolnośląskie mają łącznie 289 zagranicznych partnerów, co stanowi 8,6% wszystkich związków partnerskich zawartych przez polskie jednostki samorządu terytorialnego (w tym także gminy wiejskie). Zdecydowana większość przebadanych miast (87%) nie poprzestała na jednym związku partnerskim. Najwięcej oficjalnych partnerów wskazano w mieście Radków w powiecie kłodzkim (15), Jeleniej Górze (12) oraz Wrocławiu (11). Chociaż Radków ma dużą liczbę miast partnerskich, to 2 z nich znajdują się w Niemczech, a wszystkie pozostałe w Czechach. Partnerstwo tego miasta jest więc dość jednorodne, podczas gdy kontakty partnerskie Jeleniej Góry i Wrocławia są o wiele bardziej zróżnicowane pod względem rozmieszczenia geograficznego. Zarówno Jelenia Góra, jak i Wrocław mają miasta partnerskie w 10 krajach, co na pewno pozytywnie wpływa na zdobywanie przez polską stronę nowych doświadczeń.

Bywa jednak, że przy dużej liczbie umów, w praktyce duża ich część ma charakter nieaktywny. Dodatkowo w miastach, które mają bardzo liczne umowy z gminami w innych krajach, świadomość istnienia i charakteru współpracy wśród radnych jest niższa niż tam, gdzie umów jest mniej, ale ich realizacja jest bardziej intensywna⁴.

Jedynie 2,8% funkcjonujących obecnie związków partnerskich na Dolnym Śląsku miało swoje początki przed 1989 r. Trzy na osiem zawiązanych w tym okresie partnerstw to były kontakty z Niemcami. Porozumienia zawierane przed 1990 r. miały jedynie symboliczny charakter, który zmienił się zupełnie po upadku bloku

---

na maksymalny 5-procentowy błąd oszacowania. Założono podział kwotowy na płeć i wielkość miejscowości. Tak więc 50% respondentów stanowili mężczyźni i tyle samo kobiety. Założono również, że przy planowanym budżecie, jak największą reprezentatywność opinii odda podział miast na: małe do 20 tys. mieszkańców, średnie między 20 a 80 tys. mieszkańców, duże powyżej 80 tys. mieszkańców oraz stolicę województwa. Oprócz Wrocławia (stolica województwa, która w założeniu musiała być uwzględniona) dokonano losowania miast, w których miało zostać przeprowadzone badanie. W rezultacie ustalono, że reprezentatywny dla małych miast będzie Bierutów, dla średnich – Jawor, a dla dużych – Legnica. Dokonano też proporcjonalnego podziału wywiadów między miastami według udziału danej kategorii miast (małe, średnie, duże, stolica) w ogólnej populacji miejskiej województwa dolnośląskiego. Ze względu na to, że stolica to 31,3% populacji miejskiej, duże miasta – 15,4%, średnie – 28,3% a małe – 25,1%, we Wrocławiu przeprowadzono 125 ankiet, w Legnicy – 62, w Jaworze – 113, natomiast w Bierutowie – 100. Zrezygnowano z podziału kwotowego na regiony w obrębie województwa, gdyż taki model, choć bardziej restrykcyjny metodologicznie, podniósłby koszty badania przynajmniej dwukrotnie. Natomiast z punktu widzenia wnioskowania nie wpływa to na wyniki badania.

⁴ P. Swianiewicz, *Kontakty międzynarodowe samorządów*, „Samorząd Terytorialny” 2005, nr 10, s. 8.

komunistycznego. Nastąpił wówczas widoczny wzrost liczby zawieranych związków bliźniaczych nie tylko w województwie dolnośląskim, lecz w całej Polsce.

Wśród pierwszych porozumień partnerskich zawartych przez miasta dolnośląskie, które przetrwały do dziś, można wyróżnić:

- 1960 r. Wrocław – Drezno, Niemcy;
- 1972 r. Głogów – Eisenhüttenstadt, Niemcy;
- 1974 r. Bolesławiec – Prnjavor, Bośnia i Hercegowina;
- 1976 r. Jelenia Góra – Cervia, Włochy;
- 1979 r. Jelenia Góra – Valkeakoski, Finlandia;
- 1980 r. Kłodzko – Caevin, Francja;
- 1987 r. Wrocław – Wiesbaden, Niemcy;
- 1989 r. Polkowice – Heumen, Holandia.

Do początku lat 90. liczba kontaktów partnerskich miast położonych na Dolnym Śląsku była niewielka, ponieważ w okresie komunistycznym ograniczono tego typu związki ze względów ideologicznych. Dopiero przemiany polityczne, jakie nastąpiły w Polsce na przełomie lat 1989 i 1990, spowodowały, że miasta dolnośląskie spontanicznie i dobrowolnie zaczęły zawierać porozumienia z jednostkami samorządowymi położonymi za granicą. Zdarzało się również, że oprócz zawierania nowych kontaktów reaktywowano umowy podpisane w czasach komunistycznych, wypełniając je tym razem „autentyczną treścią”.

Do końca 2009 r. dolnośląskie miasta najczęściej zawierały kontakty z Czechami (110) oraz Niemcami (93), a także Francją (21) i Ukrainą (17). Te cztery państwa znajdują się w czołówce krajów, z których pochodzą partnerzy polskich samorządów. Państwa te zajmują jedynie inne miejsce w rankingu, w zależności od tego czy rozpatrujemy kontakty partnerskie w skali kraju czy w regionie Dolnego Śląska. Zauważalna jest więc, nie tylko w Polsce, lecz także w badanym województwie dolnośląskim, tendencja do rozwijania współpracy z krajami sąsiadującymi z Polską. Co więcej, istotny i wręcz aktywizujący wpływ mają z pewnością w tym przypadku programy unijne wspierające współpracę przygraniczną, służące m.in. zacieśnianiu więzi na granicach wewnętrznych Unii Europejskiej.

Jak wynika z tab. 1, udział poszczególnych państw w związkach bliźniaczych funkcjonujących na Dolnym Śląsku oraz w Polsce tylko nieznacznie różni się w przypadku większości badanych krajów.

Widoczna jest natomiast różnica w przypadku miast partnerskich pochodzących z Czech oraz Ukrainy. Prawie czterokrotnie większy jest udział czeskich miast w partnerstwach funkcjonujących na Dolnym Śląsku w porównaniu do partnerstw „działających” w całej Polsce oraz ponaddwukrotnie mniej jest w województwie dolnośląskim, w porównaniu do Polski ogółem, partnerów pochodzących z Ukrainy. Rozbieżności te wynikają głównie z tego, że położenie województwa dolnośląskiego przy polskiej granicy z Czechami sprzyja nawiązywaniu i utrzymywaniu licznych kontaktów z miastami położonymi w tym właśnie kraju. Natomiast jeżeli

Tabela 1. Udział poszczególnych krajów w funkcjonujących partnerstwach miast na Dolnym Śląsku oraz w Polsce – stan na koniec 2009 roku

Kraj pochodzenia „bliźniaków”	Udział w związkach bliźniaczych funkcjonujących na Dolnym Śląsku (%)	Udział w związkach bliźniaczych funkcjonujących w Polsce (%)
Czechy	38,1	9,9
Niemcy	32,2	30,5
Francja	7,3	8,3
Ukraina	5,9	13,4
Dania	2,4	1,3
Holandia	1,7	2,3
Rosja	1,7	3,2
Wielka Brytania	1,4	1,8
Włochy	1,4	5,2
Węgry	1,0	5,7

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych oraz danych udostępnionych przez Związek Miast Polskich.

chodzi o partnerstwa ukraińskie, to z pewnością duża ich część, wykazana w tabeli w odniesieniu do całego kraju, dotyczy województw położonych przy granicy z Ukrainą.

Szczególnie istotne dla Polski, jako członka Unii Europejskiej, jest także rozpatrywanie kontaktów partnerskich miast w kontekście integrującej się Europy. Obecnie współpraca partnerska miast dolnośląskich z miastami należącymi do państw członkowskich Unii Europejskiej stanowi 89% wszystkich kontaktów bliźniaczych nawiązanych przez miasta tego regionu Polski, co oznacza, że zjawisko partnerstwa miast sprzyja rozwojowi integracji europejskiej na szczeblu lokalnym, czemu m.in. służy unijna polityka spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej realizowana w okresie 2007–2013.

Warto również zaznaczyć, że w okresie od wejścia Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. nawiązanych zostało 31,9% istniejących obecnie związków partnerskich na Dolnym Śląsku, wśród których dominują partnerzy z Czech (47,9% związków zawartych w tym okresie) oraz Niemiec (24%). Nieco mniej porozumień zawarto wówczas z miastami Francji (10,9%) oraz Ukrainy (8,7%). Natomiast pojedyncze umowy o współpracy partnerskiej podpisano po 2004 r. z miastami położonymi w takich państwach, jak: Chiny, Kanada, Meksyk, Norwegia, Portugalia, Rosja, USA i Wielka Brytania.

3. Nowoczesny wymiar współpracy miast partnerskich – wybrane aspekty

3.1. Funkcjonowanie organizacji pozarządowych koordynujących współpracę bliźniaczą

Od lat 90. XX w. obserwuje się w Europie tworzenie tzw. komitetów lub stowarzyszeń miast bliźniaczych, które mają status organizacji pozarządowych, a więc funkcjonują poza urzędem miasta (gminy)⁵. Jest to stosunkowo nowy element, który uznaje się za jeden z przejawów twinningu nowoczesnego. Wydaje się, że tego typu komitety są idealną formą współpracy i zaangażowania obywateli czy też instytucji i stowarzyszeń lokalnych. Nie są one bowiem zależne od kadencyjności władz i ich funkcjonowanie nie zależy od rezygnacji pojedynczych osób z dotychczasowej działalności. Zajmują się aktywną promocją współpracy oraz podtrzymywaniem kontaktów z obywatelami, których zachęcają do udziału we wspólnych przedsięwzięciach.

Jest to jednak ten element nowoczesnej współpracy partnerskiej, który w Polsce jest jeszcze mało rozpowszechniony. Na koniec 2010 r. istniało w Polsce 26 organizacji pozarządowych (w formie stowarzyszeń, komitetów czy towarzystw), które zajmują się współpracą partnerską miast. Najwięcej, choć zarazem bardzo niewiele, jest ich w miastach województw: warmińsko-mazurskiego (4) oraz dolnośląskiego (3). Natomiast w województwach: kujawsko-pomorskim, lubuskim, małopolskim, mazowieckim, podkarpackim i świętokrzyskim zidentyfikować można po dwa miasta, w których istnieją tego rodzaju instytucje. W województwach: lubelskim, opolskim, podlaskim, pomorskim, śląskim i wielkopolskim wyróżnić można po jednym mieście z funkcjonującą organizacją pozarządową. Jedynymi województwami, których miasta są nieaktywne pod tym względem, są: łódzkie i zachodniopomorskie.

W województwie dolnośląskim, w którym funkcjonują: Stowarzyszenie Miast Partnerskich i Europejskich Kontaktów Brzegu Dolnego, Chojnowskie Stowarzyszenie Przyjaciół Miast Partnerskich czy Towarzystwo Miast Partnerskich Dzierżonowa, przynajmniej w tych trzech miastach zapewniona jest ciągłość współpracy partnerskiej bez względu na zachodzące w gminach zmiany, zwłaszcza wśród elit rządzących.

3.2. Wspólnie podejmowane inwestycje jako efekt współpracy partnerskiej miast Dolnego Śląska

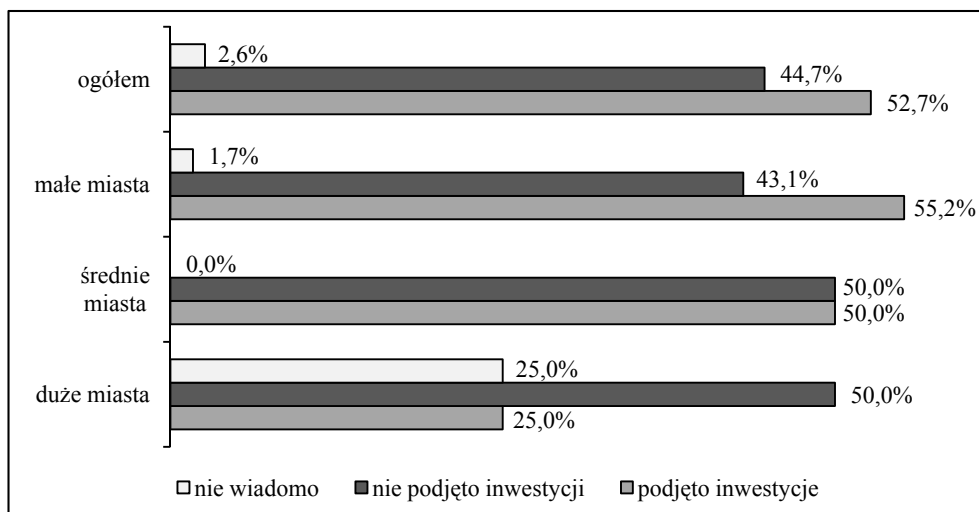
Bez wątpienia mierzalnym efektem współpracy bliźniaczej, stanowiącym przejaw twinningu nowoczesnego i będącym zarazem jednym z podstawowych czynników rozwoju lokalnego w sferze gospodarczej, są inwestycje podejmowane na terenie

---

⁵ L. Montanheiro, *Developing further links for public-private partnerships and cooperative strategy: Town twinning*, [w]: T. Taillien (red.), *Collaborative Strategies and Multi-organizational Partnerships*, The Authors & Garant Publishers, Leuven–Apeldoorn 2001, s. 81.

gmin partnerskich. Dla rozwoju lokalnego szczególne znaczenie ma np. pozyskanie inwestora zagranicznego czy też pozyskanie kredytu bądź środków pomocowych⁶. Nie chodzi tu jednak o pomoc charytatywną, jak podkreśla J.J. Parysek, tylko o pomoc partnera zagranicznego w dziedzinie aktywizacji gospodarczej oraz preferowanie współpracy z polskim partnerem w sferze inwestycji. Sytuacja miast położonych w województwie dolnośląskim okazuje się pod tym względem bardzo optymistyczna. Ponad połowa przedstawicieli władz miejskich potwierdza, że kontakty partnerskie przyczyniły się do podjęcia wspólnych inwestycji na terenie polskiej gminy.

Uzyskany wynik zdecydowanie podkreśla, że współpraca miast partnerskich ma wpływ na stymulowanie rozwoju lokalnego. Wiele jest także miast, które wykazują chęci podejmowania działań w zakresie rozwoju inwestycji, co zostało ujęte w planach dalszej ich współpracy z miastami partnerskimi. Zestawienie wszystkich odpowiedzi uzyskanych w miastach Dolnego Śląska ukazano na rys. 1.

Rys. 1. Występowanie efektów współpracy w formie wspólnie podjętych inwestycji na terenie miast dolnośląskich

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Na Dolnym Śląsku podjęto wiele inwestycji w ramach współpracy miast dolnośląskich z ich partnerami zagranicznymi. Przytaczając kilka przykładów z różnych miast, można wśród nich wymienić takie inicjatywy, jak:

⁶ B. Filipiak, M. Kogut, A. Szewczuk, M. Ziolo, *Rozwój lokalny i regionalny – uwarunkowania, finanse, procedury*, Fundusz na Rzecz Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2005, s. 75; M. Furmanekiewicz, *Funkcjonalno-przestrzenne sieci współpracy samorządów lokalnych*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2002, nr 1, s. 5–24; J.J. Parysek, *Podstawy gospodarki lokalnej*, Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań 2001, s. 119.

- przebudowa budynku kina na Centrum Kultury i Punkt Informacji Turystycznej w Świerzawie; inwestycja zrealizowana została w 2007 r. w ramach umowy o partnerstwie z czeskim miastem Malá Skála i współfinansowana została z programu Interreg IIIA Czechy – Polska;
- budowa sali gimnastycznej przy szkole podstawowej i remizy strażackiej w Jaworzynie Śląskiej; inwestycje zrealizowane zostały w 2007 r. w ramach umowy o partnerstwie z niemieckim miastem Ostritz i współfinansowane zostały z programu Interreg IIIA Niemcy – Polska;
- budowa ścieżek rowerowych w Świeradowie Zdroju; przeprowadzenie inwestycji planowane jest w latach 2010–2012 w ramach umowy o partnerstwie z trzema czeskimi miastami: Nove Město, Lázně Libverda oraz Jindřichovice, i współfinansowane zostanie z programu EWT Czechy – Polska;
- budowa miejskich tras turystycznych w Bardzie; inwestycja w trakcie realizacji w ramach umowy o partnerstwie z trzema czeskimi miastami: Česka Skalice, Letohrad oraz Przero i współfinansowana jest z programu EWT Czechy – Polska;
- budowa drogi gminnej po stronie polskiej w Wojcieszowie (ul. Kościelnej) oraz po stronie czeskiej drogi gminnej w Rokytnicy nad Jizerou; inwestycja w trakcie realizacji w ramach umowy o partnerstwie z czeskim miastem Rokytnyca i współfinansowana jest z programu EWT Czechy – Polska;
- polepszenie infrastruktury na trasach rowerowych w Kudowie Zdroju (np. zakup i montaż dwóch miejsc przystankowych dla podróżujących), inwestycja w trakcie realizacji w ramach umowy o partnerstwie z czeskim miastem Nachod i współfinansowana jest z programu EWT Czechy – Polska;
- działania infrastrukturalne w Złotorzy (odbudowa historycznego układu urbanistycznego na szlaku Via Regia) oraz po stronie czeskiej rekonstrukcja szpitala na muzeum oraz poprawa murów wokół szpitala; inwestycja w trakcie realizacji w ramach umowy o partnerstwie z czeskim miastem Mimoň i współfinansowana jest z programu EWT Czechy – Polska;
- budowa nowego otwartego kompleksu sportowego przy gimnazjum oraz modernizacja Domu Kultury w Pieńsku, inwestycja w trakcie realizacji w ramach umowy o partnerstwie z niemieckimi miastami Rothenburg/O.L. oraz Neißebau i współfinansowane są z programu EWT Niemcy – Polska;
- remont Biblioteki Grodzkiej i stworzenie Książnicy Karkonoskiej w ramach współpracy z niemieckim miastem Bautzen; inwestycja zakończona w 2008 r. i współfinansowana z Interreg IIIA Polska – Niemcy;
- remont wież widokowych w ramach partnerstwa z czeskim miastem Jablonec nad Nysą przy realizacji projektu: *Szlak wież widokowych polsko-czeskiego pogranicza*; inwestycja w trakcie realizacji i współfinansowana z EWT Polska – Czechy;

- remont i przebudowa Jeleniogórskiego Centrum Kultury w ramach współpracy z niemieckim miastem Bautzen; inwestycja w trakcie realizacji i współfinansowana z EWT Polska – Niemcy;
- budowa ścieżek rowerowych w ramach partnerstwa z czeskim miastem Jablonec nad Nysą i dzięki zaangażowaniu partnera projekt realizowany z czeskim miastem Semily; inwestycja w trakcie realizacji i współfinansowana z EWT (turystyka i transport) Polska – Czechy.

Jak wynika z danych zaprezentowanych na rys. 1, na Dolnym Śląsku najwięcej efektów współpracy partnerskiej w formie wspólnie podjętych inwestycji na terenie Polski zanotowano w kategorii miast małych (55,2%). Natomiast odsetek miast dużych i średnich, w których podjęto inwestycje w efekcie współpracy bliźniaczej jest odpowiednio o 30,2 oraz 5,2 punktów procentowych mniejszy w porównaniu do grupy małych miast. Widać zatem, na podstawie uzyskanych wyników, że współpraca miast partnerskich pod względem stymulowania rozwoju lokalnego w zakresie wspólnie podejmowanych inwestycji jest instrumentem najbardziej skutecznym w małych miastach, ale również dość skutecznym w miastach średnich.

Ze względu na to, że podejmowanie inwestycji np. infrastrukturalnych związane jest często z koniecznością pozyskania na ich realizację środków finansowych z Unii Europejskiej, postanowiono zbadać szczegółowo miasta, w których zadeklarowano, że inwestycje takie zostały podjęte⁷. Okazało się, że wśród miast, w których podjęto inwestycje w efekcie współpracy partnerskiej, zdecydowanie przeważają miasta położone w pasie umożliwiającym im aplikowanie o środki finansowe z UE, w ramach programów operacyjnych współpracy transgranicznej: Dolny Śląsk – Czechy lub Dolny Śląsk – Saksonia, i stanowią one 95% wszystkich miast, na terenie których podjęte zostały inwestycje we współpracy z partnerami zagranicznymi⁸. Co więcej, 78,9% z nich stanowią miasta małe, 18,4% – średnie i 2,6% – duże.

Sprawdzono następnie, czy pozostałe miasta dolnośląskie, w których nie zostały podjęte inwestycje w efekcie współpracy partnerskiej, położone są rzeczywiście

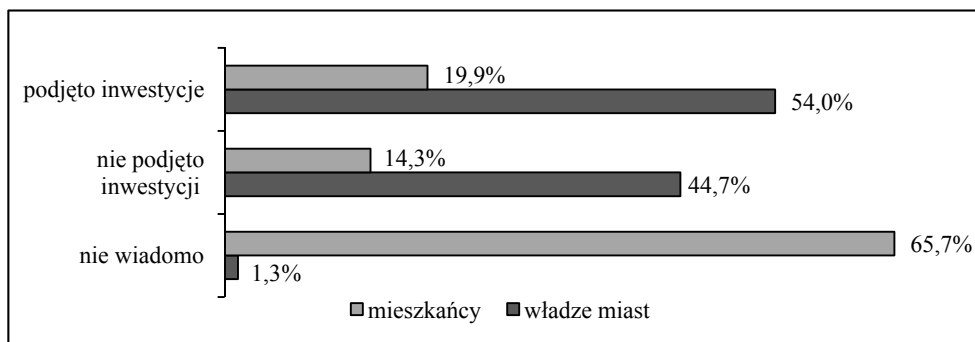
---

⁷ Miasta partnerskie mogą współfinansować wspólne przedsięwzięcia korzystając z programu „Europa dla Obywateli 2007–2013” bądź programów operacyjnych współpracy transgranicznej w ramach EWT. Pierwszy program, choć dostępny dla wszystkich miast, nastawiony jest na tzw. projekty „miękkie”, natomiast drugi, choć obejmuje projekty zarówno „miękkie”, jak i „twarde”, jest ograniczony terytorialnie. Jeżeli chodzi o EWT, to na Dolnym Śląsku największe znaczenie ma dla poszczególnych miast możliwość uzyskania środków finansowych w ramach następujących programów operacyjnych współpracy transgranicznej: Dolny Śląsk – Czechy, który ma na celu wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru pogranicza polsko-czeskiego poprzez wzmacnianie jego konkurencyjności i spójności oraz poprzez promowanie partnerskiej współpracy jego mieszkańców; Dolny Śląsk – Saksonia, który ma na celu wspieranie zrównoważonego rozwoju obszaru wsparcia w celu wzmocnienia spójności gospodarczej i społecznej.

⁸ Obszar województwa dolnośląskiego objęty tymi dwoma programami obejmuje powiaty: boleślawiecki, dzierzoniowski, jaworski, jeleniogórski, kamiennogórski, kłodzki, lubański, lwówecki, strzebiński, świdnicki, wałbrzyski, ząbkowicki, zgorzelecki, złotoryjski oraz miasto na prawach powiatu Jelenią Górę.

poza pasem, który umożliwiłaby im aplikowanie o środki unijne w ramach EWT. Okazało się, że spośród miast, w których nie stwierdzono efektów współpracy bliźniaczej w formie wspólnie podjętych inwestycji, 46,2% stanowią miasta położone poza tzw. pasem EWT, natomiast 53,8% miast mogłoby bez problemu aplikować o środki unijne w celu zrealizowania inwestycji wspólnie z miastami partnerskimi⁹. Faktem jest, że miasto partnerskie również musi być położone w „pasie EWT” wyznaczonym w swoim kraju, jednak ze względu na to, że coraz częściej partnerzy dobierani są po to, aby móc wspólnie realizować różnego typu projekty międzynarodowe, nie wydaje się, aby konieczność posiadania partnera z tego obszaru była dużą przeszkodą. Wydaje się nawet zachętą do tego, aby poszukiwać partnerów położonych blisko polskich gmin, dzięki czemu współpraca bywa o wiele bardziej intensywna, gdyż wyeliminowana zostaje wówczas jedna z podstawowych barier, jaką jest zbyt duża odległość między miastami bliźniaczymi. Uznać zatem należy, że położenie miast jest warunkiem sprzyjającym, lecz nie rozstrzygającym o skuteczności instrumentu, jakim jest współpraca miast partnerskich.

Ze względu na to, że identyczne pytanie dotyczące wiedzy na temat wspólnie podjętych inwestycji na terenie polskiej gminy w efekcie współpracy prowadzonej z miastami partnerskimi zadano zarówno władzom miast dolnośląskich, jak i ich mieszkańcom, porównanie uzyskanych wyników zaprezentowano na rys. 2.

Rys. 2. Wiedza na temat podjęcia wspólnych inwestycji na terenie polskiej gminy w efekcie współpracy z miastami partnerskimi – w podziale na odpowiedzi udzielane przez władze i mieszkańców miast

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Zdecydowana większość mieszkańców (65,7%) nie wie, czy podjęto takie inwestycje, podczas gdy 54% władz miejskich wymienia takie inicjatywy inwestycyjne podkreślając ich znaczenie wśród pozytywnych efektów dla miasta wynikających ze współpracy twinningowej. Taka rozbieżność w udzielanych odpowiedziach może

⁹ Miasta spoza „pasa EWT” stanowią zatem 18,4% wszystkich miast dolnośląskich.

wynikać przede wszystkim z niewystarczającego nagłaśniania efektów współpracy partnerskiej, gdyż nawet zainteresowani współpracą mieszkańcy często nie wiedzą, gdzie i kiedy organizowane są wspólne przedsięwzięcia. Niewystarczająco informuje się także mieszkańców o szkoleniach organizowanych dla różnych grup zawodowych i tym bardziej o okolicznościach podejmowanych w mieście inwestycji oraz źródłach ich finansowania, w efekcie czego społeczność nie jest pewna czy to lub inne wydarzenie bądź inwestycja jest właśnie efektem współpracy bliźniaczej ich miasta.

4. Wnioski

Ruch miast partnerskich jest zjawiskiem dynamicznym, wobec czego charakter współpracy partnerskiej również ulega zmianie. Jak podkreśla E. Kalitta, miasta (gminy) w większości przypadków zawierają oficjalne porozumienia określające bardzo ogólnie zakres współpracy, co pozwala na elastyczne dopasowanie się partnerów do zmieniających się uwarunkowań¹⁰. Współpraca bliźniacza w wymiarze nowoczesnym obejmuje oczywiście tradycyjny wymiar (kulturę, naukę, sport, wymianę doświadczeń samorządów itp.), ale bardzo często skupia się na rozwijaniu współpracy gospodarczej i obejmuje również wymianę *know-how*. Istotna w wymiarze nowoczesnym jest także wymiana doświadczeń w zarządzaniu lokalnym, skutkująca np. podejmowaniem przez miasta partnerskie wspólnych inwestycji. Podjęcie decyzji o rozwoju współpracy gospodarczej uznawane jest za wyraz zaufania do miasta partnerskiego, które traktowane jest jako partner w zakresie nie tylko kulturalnym, ale także ekonomicznym. Ponadto nowym elementem, będącym również przejawem nowoczesnego twinningu, jest tworzenie tzw. komitetów, towarzystw lub stowarzyszeń miast bliźniaczych, które mają status organizacji pozarządowych. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że na Dolnym Śląsku pojawiły się już wszystkie wymienione elementy nowoczesnej współpracy partnerskiej, jednak występują one w poszczególnych miastach z różnym natężeniem, gdyż w województwie dominują tradycyjne sfery współpracy między gminami. Przejawem nowoczesnej współpracy bliźniaczej, o najniższym natężeniu na tle pozostałych elementów świadczących o „nowoczesności” kontaktów, wykrytym w województwie dolnośląskim, jest funkcjonowanie organizacji pozarządowych powołanych do koordynowania współpracy partnerskiej, utworzonych w zaledwie trzech miastach. Chociaż oficjalnie nie istnieje podział na twinning tradycyjny i nowoczesny oraz formalnie takie wymiary współpracy partnerskiej miast i gmin nigdzie nie zostały uregulowane, to przy prowadzeniu analizy kontaktów bliźniaczych funkcjonujących obecnie w Europie, Polsce i w województwie dolnośląskim coraz częściej dają się zauważyć takie właśnie tendencje.

¹⁰ E. Kalitta, *Rola miast partnerskich w budowaniu przyjaźni między narodami. Przykład Chojnic*, „Samorząd Terytorialny” 2008, nr 12, s. 27.

Literatura

- Filipiak B., Kogut M., Szewczuk A., Ziolo M., *Rozwój lokalny i regionalny – uwarunkowania, finanse, procedury*, Fundusz na Rzecz Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2005.
- Furmankiewicz M., *Funkcjonalno-przestrzenne sieci współpracy samorządów lokalnych*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2002, nr 1.
- Kalitta E., *Rola miast partnerskich w budowaniu przyjaźni między narodami. Przykład Chojnic*, „Samorząd Terytorialny” 2008, nr 12.
- Montanheiro L., *Developing further links for public-private partnerships and cooperative strategy: Town twinning*, [w]: T. Taillien (red.), *Collaborative Strategies and Multi-organizational Partnerships*, The Authors & Garant Publishers, Leuven–Apeldoorn 2001.
- Parysek J.J., *Podstawy gospodarki lokalnej*, Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań 2001.
- Swianiewicz P., *Kontakty międzynarodowe samorządów*, „Samorząd Terytorialny” 2005, nr 10.

THE DEVELOPMENT OF TOWN TWINNING COOPERATION IN LOWER SILESIA

Summary: Officially there is no division into modern and traditional town twinning but after analyzing this sort of contacts existing in Europe, Poland and Lower Silesia voivodeship it is possible to observe such tendencies. Particularly important in the modern dimension of town twinning there is the existence of non-governmental organizations coordinating common activities of towns and undertaking common investments which are treated as the sign of trust towards the twinning partner not only within cultural but also economic area.

Keywords: cooperation of partner cities, European territorial cooperation, modern twinning.